

ÜTŐ-DÁVID LENKE

A katedra igézete. Több mint fél század az irodalom szolgálatában

Kozma Dezső köszöntése

Kolozsvár: Györgyfalvi negyed. A város egyik legrégebbi és legzöldebb, emberszabású lakótelepe. Fás, ligetes kis allé a Băița (Kérő) utca. Azt hinné a járókelő, hogy egy kisváros csöndes negyedében sétál, holott a „kincses” nagyváros ott zubog, kattog, forrong és nyüzsgög kétutcányira.

Alkotói, „interaktív” szoba a IV. emeleten. A barnára pácolt polcokon körös-körül könyvek ezrei, két-három párhuzamos sorban. Folyóiratok, újságok feltornyozott halmazai színesítik és bélelik a falakat. A tekintélyes méretű íróasztal a szoba negyedét uralja. Papír és tollsercegés helyett most a számítógép billentyűzete kattog. Igazi irodalom-birodalom ez, melynek mosolygó, fehér hajú ura: Kozma Dezső professzor. Legújabb könyvét, talán a huszonkettediket, éppen mostanában fejezte be. Eddigi irodalomtörténeti munkásságának egyfajta szintézise, több mint félezer oldalon, egy újabb nagy pohár irodalom. Címe: *Irodalmunk útjain – Erdélyben*.

Klasszikus bölcész életút az övé. Vidékről, az egykori Kolozs (ma Szilágy) megyei Középlakról indult. A katedra igézete hamar magával ragadta. Rövid ideig – fiatal tanárként – a sepsiszentgyörgyi Mikó kollégiumban tanított, hogy aztán egy versenyvizsga 1959 elején végleg Kolozsvárra repítse – a Bolyai Tudományegyetem Magyar Irodalmi Tanszékére. Ezt követően a Babeş–Bolyai Tudományegyetemen annak rendje-módja szerint végigjárta a ranglétrát: gyakornok, tanársegéd, lektor (adjunktus), docens, 1994-től professzor, közben doktoranduszokat irányít, dékánhelyettes. Nyugdíjazása után, 2003-tól az éppen alakuló nagyváradai Partiumi Keresztény Egyetem hívja meg. Egy évtizedig fáradságtalanul ingázik Várad és Kolozsvár között, tanít, tekintélyével, dékánként szilárdítja a fiatal váradai egyetem létét és működését.

ÜTŐ-DÁVID LENKE (1952, Élesd) tanár, idegenvezető, fordító, televíziós szerkesztő. A kolozsvári BBTE bölcsészkarának magyar–francia szakán végzett, majd Budapestre költözött. A Fejér Tv felelős szerkesztőjeként ment nyugdíjba, s visszavonulásuk óta művész férjével a Fejér megyei Lovasberényben élnek. Politikai-közéleti-szociográfiai írásai helyi lapokban jelentek meg; jelenleg is állandó rovatot vezet.

Életműve tekintélyes: 22 könyv, tankönyvek, több száz tanulmány, számos szakközlemény, kritika, publicisztika. Kutatási területéhez hűség. A XIX. századi magyar irodalom érdekli elsősorban. Az 1972-ben megjelent, *A valóság igézete* című könyvében rég elfeledett, sorsüldözött, kettétört életű erdélyi írók, egykori szerkesztőségek alig ismert világát tárta fel az irodalomkedvelő olvasók nagy örömeire. Petelei István, Tolnai Lajos, Gozdsu Elek, Kovács Dezső, Meltzl Hugó, Iványi Ödön, Malonyay Dezső, Török Gyula, Sipos Domokos és

mások lappangó műveiről fújta le a port és emelte őket újra napfényre a sötétségből.

Az egyetemen a XIX. század és a századforduló nagyjainak (Petőfi, Arany, Madách, Kemény, Jókai, Vajda, Mikszáth, Gárdonyi, Krúdy) műveiről tartotta előadásait, nem feledkezve meg az említett klasszikusok erdélyi utóéletéről, kultuszáról sem. Közben előadásokat tart Erdély-szerte, Magyarországon, és rendszeresen részt vesz (Bécsben, Rómában) a szakma nemzetközi ülészekain is.

Kozma Dezső az örök és régi vágású professzor típusa, aki mert a szó jó értelmében tradicionális, konzervatív lenni – mint az igazi őrlkek. Ma is vonaton utazik, s tökéletes gaval-lérsággal, mosolygó vendégszeretettel fogadja a hozzá betérőt. Mosoly nélkül soha nem láttam az arcát, pedig biztosan lett volna oka a komorságra nem egyszer. Volt tanítványaként ma is úgy látom, ő az igazi értékek felkutatója, gazdája és fóruma. Megbízható „mérce”, tudós, gyakorlati segítségnyújtásra mindig kész. Nekünk, volt tanítványainak egyfajta „lelki szerviz” volt lakása. Irodalmi kispad, ahol jó üldögélni és hallgatni az okosabbat. Tanulni tőle emberséget, kedvességet, szakmai hűséget. Több mint négy évtizede ismerem, azóta alig változott. Tanítványa voltam, ma már büszkén vallhatom barátjának is magam. Pedig nem léptem a nyomába, engem nem fogott meg a katedra igézete, más utat szánt nekem a sors. Éppen ezért nézek fel ma is rá tisztelettel és szeretettel, mert az ilyen őrllekből már nagyon kevés van. Kolozsvárott talán ő az utolsó a régi klasszikus professzori gárdából.

Kozma Dezső és nemzedékének lelki erejét kellene valahogy eltanulni a mai tanárnemzedéknek is. Félek azonban, hogy ez manapság nem trendi. Kozma professzor azok közé tartozik, akik számára irodalom és katedra, tudós tanári magatar-

tás és otthonról hozott emberség harmonikusan fonódik egygé.

Kozma Dezső november 6-án lesz 80 éves, de sem testben, sem lélekben nem „vállalja” az öregséget. Számára ez csak „külső” korhatárt jelent: Nyolcvan évét oly könnyedén hordja, mint Kinizsi a malomkövet. Lélekenergiája friss és elnyűhetetlennek tűnik ma is.

Kedves Professzor Úr, kedves Kozma Dezső: az Isten éltesse!